

Doc. dr. Josef Švancara
Kounicova 51
602 00 Brno
Tel. 744103

V Brně 11.11.1990

Čs. psychologická společnost
k rukám paní dr. H. Junové
v Praze

Vážená paní kolegyně,

obdržel jsem Vaše pozvání k účasti na Mimořádném psychologickém dnu 19. t. m. a musím přiznat, že to u mne vyvovalo rozpaky, neboť - jak víte - o rehabilitaci v ČSPS jsem se nehlásil. Mnozí byli postiženi více než já s manželkou. Mezitím jsem si také vybojoval 11měsíční úvazek na zdejší katedře. Chápu však, že shromáždění má sloužit dobré věci a rozhodl jsem se, že přijedu. Chtěl jsem také zjistit, kdo tam ještě bude z Brna, ale to se mně nepodařilo. Počítám s odchodem v 16.30 hod., a budete-li si přát, pokusím se několika stručnými glosami připomenout některé z deformací uplynulých čtyřiceti let.

Podněty, žádané od předsedů sekcí, přinesu s sebou.

S pozdravem

J. Švancara

Josef Švancara
Mlýnská 59
602 00 Brno
tel. 744103

V Brně 12.5.1990

Vážená paní kolegyně,

dostal jsem právě Váš dopis datovaný 19.3. Asi někde zůstal v množství korespondence, kterou nyní máte.

Myslím, že se shodujeme v tom, že je třeba provést jakousi diagnostiku deformací za celé dlouhé období 42 let. Za svou osobu Vám mohu nabídnout svou spolupráci v "zmapování" jednotlivých "událostí" (prověrky, zneužívání funkcí v red. radách, kolegiu, obsazování kongresů, blokování služebních postupů, zbavení funkcí, návrhy na rozvázání prac. poměru, zrušení institucí atd.). To by mělo tvořit kostru zmíněné diagnostiky, z níž vystoupí příčiny, pohnutky a ve spojení s tím také aktéři i někteří postižení. Když jsem se o to pokusil ve svém příspěvku pro zdejší fakultní sborník, byla první reakce nového redaktora psychologické části odmítavá ("nesmí to být adresné" apod.). Někde totiž došlo jen k malým funkčním přesunům, ale systém ve formě jakéhosi pašalíku, v němž ti, kteří se pohybovali po vnitřním okruhu, měli přednost v jízdě - tento systém vztahů trvá. A zde bych Vám poněkud oponoval: situace by se neměla zklidnit natolik, aby s tím zklidněním také splaskla motivace kriticky, spravedlivě a s prospektivním zaměřením se vyrovnat s celou etapou čs. psychologie. Také mně vytýkali určitý "pathos" příspěvku napsaného na prahu tohoto roku. V tom asi mají pravdu, já jsem ve vnuceném důchodu během těch 4 let leccos prožíval mnohem intenzivněji, než kolegové na fakultě.

Nechci však psát o sobě, pouze v mnoha věcech dát k dispozici svou paměť. Hodnocení událostí by skutečně mělo být výsledkem spolupráce dělné skupiny lidí, kterým o něco jde. Přimhouřel bych se také za to, aby bylo dáno slovo deformátorům.

Jsem sice zatím stále v důchodu, ale zavalen množstvím písemností, neboť se jaksi automaticky předpokládá, že mám mnoho času. Přesto však si pro důležité věci čas udělám. Tím míním případné příspěvky k práci Vaší komise.

Zůstávám s pozdravem

Josef Švancara

Brno 16.1.1990

Vážená paní kolegyně,

nevím, v jakém rozsahu bude Vaše rehabilitační komise pracovat a k jakému účelu má být použito získaných informací. Rád bych předběžně sdělil svůj názor.

V roce 1968 jsem na valném shromáždění v Bratislavě volal po rehabilitaci psychologie jako disciplíny. Myslím, že by to mělo být i nyní na prvním místě. Ps. měla být i v brežněvovském období ancilla ideologiae, jak je patrné v dokumentu z r. 1973 aj. Byla postižena spojováním s jinými obory, např. s pedagogikou (věd. kolegium, některé pedag.fakulty) a zvýšenou pozorností cenzorů v nakladatelstvích.

Rehabilitační komise by měla jít k příčinám deformací. Mnozí deformátoři, kteří jsou dosud na vysokých místech, založili svou kariéru již vylučováním svých kolegů-studentů v r. 1948. Každý deformátor měl své spolupracovníky, nezřídka nestraníky. Koncentrace moci vedla k zneužívání pravomoci, vykořisťování spolupracovníků a samozřejmě ke shromažďování privilegií - stejně jako v jiných oborech. ČSPS reagovala alergicky na upozornění, že jsme se jako kolektivní člen IUPS zavázali dodržovat stanovy. To, že se udělalo v některých institucích, sekcích a týmech mnoho dobrého, předpokládalo solidaritu určitých seskupení, vhodnou taktiku v "prolézačkách" mezi překážkami a tolerancí vrchnosti. Inteligentní protivník býval výhodnější než duté hlavy.

Já sám i moje manželka patříme k těm, kteří byli v obou obdobích různým způsobem postiženi, ale hlásit se nechceme. Mnozí byli postiženi daleko citelněji, a pokud vím, váhají, zda se mají hlásit. Nápravu některých křivd mohou zajistit pracoviště. Co však ČSPS? Také my máme ve fóru jihomoravských psychologů pracovní skupinu pro nápravu křivd. Asi zachytí křiklavé případy, ale vyhne se konstatování příčin. Kamufláž se prováděla již při rehabilitacích v r. 1968. (Např. posluchač vyloučený z náboženských důvodů na doporučení komise podepsal, že se od něho neoprávněně požadovaly zkoušky v určitém termínu.)

Tím se vracím k meritu věci: evidence křivd bez vyjádření k jejich příčinám, to je pouze lepení malých náplastí na velké rány.

Jinak mám dojem, že se práce na obrodě naší stavovské organizace ubírá správným směrem, že dojde k federálnímu uspořádání a budoucí střešní asociace českých a slovenských psychologů by měla být také nositelkou členství v IUPS, podobně jako tomu bylo po r. 1968, kdy jsem se mohl na těchto aktivitách podílet.

Kdybych Vám mohl užitečným způsobem přispět, napište. Jsem zatím ještě v důchodu, takže uvádím pouze soukromou adresu.

S pozdravem

Jana Svancara

Praha, 19.3.1990

00

Vážený pane docente,

moc se omlouvám, že teprve teď odpovídám na Váš dopis. Měla jsem z něj velkou radost i když byl vlastně smutný. Radost proto, že jste mi potvrdil to, co bych ráda v budoucnu chtěla realizovat - t.j. pokusit se vyjádřit k příčinám křivd, které byly spáchány. S tím souvisí i má latence v odpovědi. V době, kdy jsem dostala Váš dopis, jsem se teprve začínala orientovat v tom co a jak by bylo možné udělat. Problém sám mi byl velmi blízký, protože můj manžel byl po roce '68 také vyhozen z práce a prožili jsme si také ledacos.

Ráda bych se s Vámi podělila o to jak vidím současnou situaci. Pokoušíme se udělat 3 druhy rehabilitací. Jde o rehabilitaci konkrétních osob, rehabilitaci institucí a rehabilitaci oboru.

Konkrétní osoby těžce sháníme. O několika jsme věděli, pár se jich přihlásilo, na pár nás upozornili kolegové. Víme, že to je zatím zlomek z celkového počtu. Nabízíme konkrétní pomoc. Jsem ráda, že se nám to snad už v pár případech podařilo. Moc usiluji o prosazení toho, aby alespoň důchody měli naši kolegové takové, jaké by měli mít, kdyby byli mohli v klidu pracovat. Plánujeme setkání s těmi, kteří na tom byli nejhůř - abychom my staří nezapomněli a ti mladí aby slyšeli autentické životní zkušenosti. Plánujeme ještě další akce, ale je to přesně to, co jste tak výstižně označil jako lepení malých náplastí na velké rány.

Nechceme zapomenout ani na mrtvé.

Až budeme z nejhoršího alespoň s nalepováním náplastí, chtěli bychom se pokusit o tu větší a těžší práci. Už teď prosím kolegy o co nejpodrobnější popis událostí i se jmény pozitivních i negativních aktérů, o kopie "rozsudků" pro dokumentaci. ~~RP~~Paž budeme mít víc materiálu posbíraného a i situace se zklidní, chtěli bychom vytvořit kolektiv lidí, který by zppacoval peripetie československé psychologie coby faktografii s širšími souvislostmi. Tato faktografie by měla být doplněna naším specifickým psychologickým pohledem, proč se dělo to, co se dělo. To by měl být náš podíl na dalším společném díle s historiky, politology, sociology a dalšími odborníky. Už i na tom začínáme pracovat. Bude to práce dlouhá, ale myslím, že nám bude víc zdravé, když si třeba i za pár let všechno připomeneme.

Moc se budeme snažit o to, aby ČsPS začala fungovat tak, aby byla důstojnou reprezentantkou oboru a získala si zas důvěru

psychologické obce.

Byla bych Vám velmi vděčná, kdybyste mi mohl napsat, co si našich plánech myslíte, co by bylo ještě třeba.

Pokud byste měl chuť se na čemkoli z toho podílet. byli bychom upřímně rádi a vděční.